

# HØJESTERETS DOM

## afsagt fredag den 16. marts 2012

**Sag 23/2010**

(1. afdeling)

A

(advokat Birgitte Pedersen)

mod

B

(advokat Michael S. Wiisbye)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 9. afdeling den 19. januar 2010.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Per Walsøe, Poul Søgaard, Thomas Rørdam, Hanne Schmidt og Lars Hjortnæs.

### **Påstande**

Appellanten, A, har principalt nedlagt påstand om, at indstævnte, B, skal betale 1.627.435 kr. med renter efter erstatningsansvarslovens § 16 fra den 1. oktober 2000 af 1.314.435 kr. samt procesrenter fra den 15. november 2000 af 313.000 kr.

Subsidiært påstås betaling af et mindre beløb med renter efter erstatningsansvarslovens § 16 fra den 1. oktober 2000 af krav på godtgørelse for varigt mén og erstatning for erhvervsevnetab samt procesrenter fra den 15. november 2000 af krav på tabt arbejdsfortjeneste.

B har påstået stadfæstelse.

### **Anbringender**

A har supplerende anført, at det på baggrund af de lægelige oplysninger i sagen må lægges til grund, at han kort tid efter vådeskudsulykken, som var af katastrofeagtig karakter for ham, udviklede posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD), som senere udviklede sig til den bli-

vende personlighedsforandring efter psykisk sygdom, som han lider af i dag, og som må anses som en påregnelig følge af den voldsomme vådeskudsulykke. Ved vurderingen af, om de psykiske følger af vådeskudsulykken er påregnelige, er det uden betydning, om han blev påført fysiske mén.

A har ved hovedforhandlingens start nedsat sit erstatningskrav for erhvervsevnetab fra 1.396.217,50 kr. til 1.248.535 kr., idet han er enig med indstævnte i, at aldersreduktionen skal være 17 % og ikke 8,5 % som i opgørelsen af erstatningskravet for landsretten. I øvrigt er hans betalingspåstand opgjort på samme måde som gengivet i landsrettens dom. Han har supplerende anført, at der ved beregningen af tabt arbejdsfortjeneste må lægges vægt på hans indtægt i de sidste 3 år inden ulykken, og at de legatmidler, han har modtaget til ph.d.-projektet i denne periode, herved bør medregnes fuldt ud.

B har supplerende anført, at det efter de lægelige oplysninger kan lægges til grund, at A nogen tid efter vådeskudsulykken udviklede PTSD, at han ikke lider af PTSD længere, og at han nu har en anden psykisk lidelse, som ikke kan diagnosticeres nærmere, men indebærer, at han på urealistisk vis er optaget af erstatningssagen. A har ikke løftet bevisbyrden for, at der er årsagsforbindelse mellem ulykken og de psykiske lidelser, heller ikke mellem vådeskudsulykken og hans udvikling af PTSD, som han altså nu ikke længere lider af. Ifølge de lægelige oplysninger i sagen er det uvist, hvad der var årsag til, at helbredelsen for PTSD trak unormalt længe ud, herunder i hvilket omfang det skyldtes problemer med at få færdiggjort hans ph.d.-projekt. De senere udviklede psykiske gener kan efter de lægelige oplysninger ikke anses for at være direkte forårsaget af vådeskudsulykken, men kan højst være en afledt følge heraf, og det må antages, at også andre faktorer har spillet ind, herunder det retlige efterspil.

Med hensyn til kravet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste er det ikke godtgjort, fra hvilket tidspunkt og i hvilket omfang A var uarbejdsdygtig i perioden fra vådeskudsulykken den 1. oktober 2000 indtil den 1. april 2001. Bl.a. undlod han at skaffe den dokumentation, som en ansøgning om sygedagpenge ville have givet. Det er endvidere ikke godtgjort, at han i perioden har haft et indtægtstab. Han fortsatte således med at undervise på Handelshøjskolen i X-købing, og det må antages, at han på tidspunktet for vådeskudsulykken ikke kunne opnå yderligere økonomisk støtte fra de sponsorer, der hidtil havde finansieret hans forskningsprojekt.

Der er enighed mellem parterne om, at en eventuel erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i givet fald alene skal udmåles for en periode indtil den 1. april 2001.

### **Forklaring**

Til brug for Højesteret er afgivet forklaring af Anders Drejer, som har forklaret bl.a., at han er professor i strategi og forretningsudvikling ved Institut for Erhvervsstudier på Aalborg Universitet. I sommeren 2007 fik han kontakt til A. Han talte med As tidligere vejleder, professor Steen Hildebrandt, som ønskede at afgive sin vejledningsforpligtigelse. A var indskrevet på Handelshøjskolen som privatist og havde derfor krav på at have en vejleder. Som privatist betaler man selv for sit ph.d.-projekt. A fik ikke løn. Han overtog vejledningen af A i løbet af efteråret 2007. Det projekt, han overtog vejledningen i, omhandlede beslutningsprocesserne omkring Århus Lufthavn, og hvorfor lufthavnen ikke ligger i selve Århus. Han fik vist nok oplyst, hvornår A var startet på projektet, og da han senere fik udleveret noget af As kildemateriale, kunne han se, at dette var optaget før vådeskudsulykken. Der var ingen fremdrift i projektet i efteråret 2007. Efter hans opfattelse skete der et vendepunkt omkring julen 2007. Han lånte As kildemateriale og forstod da, hvad projektet egentlig drejede sig om. Han drøftede kildematerialet, bl.a. de optagne interviews, med A, og nu kunne A pludselig huske de tanker, han havde haft om projektet, og kunne nu forklare, hvorfor der aldrig ville komme en lufthavn i Århus. I løbet af 2008 skrev A notater til ham, og der var således en vis fremdrift i projektet, men slet ikke en sådan fremdrift, som er sædvanlig for et ph.d.-projekt. As fik det væsentlig bedre i løbet af 2008, og det lykkedes ham at få opbygget et "skelet" af sine ræsonnementer, som kunne bruges til at bygge den egentlige afhandling op. A brugte meget tid på projektet, og så vidt han ved, havde A ikke andet arbejde. Det var et noget usædvanligt ph.d.-forløb, men A havde også været udsat for en usædvanlig omstændighed, nemlig vådeskudsulykken. Han har kun oplevet ét andet tilfælde, hvor han har brugt så meget tid på en enkelt ph.d.-studerende. Projektet blev ikke færdiggjort, og A ønskede at gå i gang med et nyt projekt. Omkring juletid 2008 godkendte han, at projektet fik en anden drejning, som A ønskede, idet det nu skulle handle om det forløb, A selv havde været udsat for siden vådeskudsulykken, og projektet skulle fortsætte, indtil retssagen blev endeligt afsluttet. Der er tale om en analyse af et forløb, hvor forskellige aktører er i interaktion, og hele forløbet skal analyseres. Projektet er spændende, fordi der foreligger meget få tilsvarende projekter. Der er tale om et projekt med en løbende empiri gennem As opfattelse og viden om forløbet, og denne skal så analyseres ved særlige teorirammer. Det er sjældent, at forskeren selv indgår i forløbet, og det spæn-

dende er, at forløbet sker her og nu, og at forskeren fortsætter, indtil forløbet er afsluttet. Der er selvfølgelig en fejlkilde ved, at projektet bliver meget personligt, men der kan kompenseres for denne mulige fejlkilde gennem aktionsforskning ved forskellige metoder. Det er bl.a. det, som han vejleder i. A skriver "dagbog", og dette er en del af projektet. Det er en god idé for As egen skyld at skrive projektet. Efter hans opfattelse ville A ikke have været i stand til at fuldføre projektet om Århus Lufthavn. Som sagt blev han oprindeligt overbevist om at ville godkende projektet, men det tog nogle uger for A at overtale ham til det. Han føler, at der er en god synergi mellem As egne oplevelser og så det, at han kan bruge dem til at fuldføre sit ph.d.-projekt.

Af hans erklæring af 28. februar 2008 om ph.d.-afhandlingen, fremgår det, at projektet kunne forventes afsluttet i løbet af efteråret 2009, men det er ikke sket. Så vidt han husker, var den orientering, han gav, til brug for sponsorerne af det oprindelige projekt om lufthavnen. Han har været for optimistisk i sin udtalelse, men han var glad for den fremdrift, der dengang var i lufthavnsprojektet. I dag kan han se, at det er sværere end som så for A at skrive projektet færdigt. Han har kontakt til A hver uge via mail, hvor A oplyser, hvad han får lavet, og han svarer tilbage med vejledning. Der sker noget med projektet. Der sker ikke noget hver uge, idet der fortsat er perioder, hvor A er "nede" og ikke kan skrive. A er nødt til at læse teorilitteraturen mange gange for at få teorien på plads. A laver ny empiri, idet han samler artikler mv., men han laver ikke egentlige interviews. A forsker hjemmefra; han har ikke lokaler på instituttet. Som forklaret er vejledningen af A meget omfattende og nok fem gange så omfattende som under et sædvanligt ph.d.-forløb. A er skrøbelig og har det svært og har behov for meget vejledning.

Efter hans opfattelse er empirien i det nuværende projekt afsluttet, når retssagen er endeligt afsluttet, og A vil så kunne gøre ph.d.-projektet færdigt inden for et år, hvis han er psykisk i stand til det.

### **Højesterets begrundelse og resultat**

Efter Retslægerådets besvarelse af spørgsmål 1, 2 og 11 må det lægges til grund, at A i tiden efter vådeskudsulykken, der var af katastrofeagtig karakter, udviklede en posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD), som var forårsaget af vådeskudsulykken, og at han ikke i dag lider af PTSD, idet symptomerne på denne lidelse forsvandt på et tidspunkt forud for december

2004. Højesteret finder på baggrund af Retslægerådets besvarelser og de øvrige lægelige oplysninger, at udviklingen af symptomer forenelige med diagnosen PTSD var en påregnelig følge af vådeskudsulykken den 1. oktober 2000. Det kan under de foreliggende omstændigheder ikke føre til en anden vurdering af spørgsmålet om årsagsforbindelse og adækvans, at problemer med As ph.d.-projekt, som på ulykkestidspunktet var forsinket i forhold til den oprindelige tidsplan, muligvis kan have været disponerende for udviklingen af PTSD, jf. herved Retslægerådets besvarelse af spørgsmål 11.

Som anført af landsretten må det efter Retslægerådets besvarelse af spørgsmål 2 lægges til grund, at A i december 2004 ikke frembød tegn på egentlig psykisk lidelse. Efter rådets besvarelse af spørgsmål 12-14 må det lægges til grund, at A senere har udviklet en anden psykisk lidelse end PTSD. Denne lidelse kan ikke diagnosticeres nøjere end ved de symptomer, som Retslægerådet har beskrevet, hvorefter han på urealistisk vis er optaget af erstatningssagen, som i hvert fald i perioder dominerer hans bevidsthedsindhold. Der er ikke tegn på svækkelse af åndsevnerne, men hans fremstilling af sagsforløbet er præget af irrelevante detaljer og uden fokus på det væsentlige. Han henvender sig jævnligt til personer og myndigheder om sagen, som de pågældende imidlertid ikke har nogen indflydelse på. Han giver endvidere udtryk for selvmordstanker, hvis han ikke får ret i sin opfattelse af sagen. Efter Retslægerådets besvarelse kan det lægges til grund, at de udviklede symptomer alene er knyttet til det efterfølgende sagsforløb

Højesteret finder på den anførte baggrund, at den psykiske lidelse, som A nu lider af, ikke er en påregnelig følge af vådeskudsulykken.

A er derfor ikke berettiget til godtgørelse for varigt mén og erstatning for varigt tab af erhvervsevne.

Spørgsmålet er herefter, om A har krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste som følge af PTSD efter de dagældende regler i erstatningsansvarsloven for en periode frem til den 1. april 2001. Efter de fremlagte oplysninger om As indtægtsforhold finder Højesteret det ikke godtgjort, at han har mistet arbejdsindtægter i den nævnte periode.

Højesteret stadfæster herefter dommen.

**Thi kendes for ret:**

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal A inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse betale 100.000 kr. til B.

Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.